

Ustavni sud BiH je 16. jula utvrdio da postoji spor između Bosne i Hercegovine (BiH) i Republike Srpske (RS) u vezi sa odlukama o datim koncesijama za izgradnju tri hidroelektrane na rijeci Drini i nadležnosti za njihovo donošenje, koje je donijela Republika Srpska. Zbog toga je naložio Komisiji za koncesije BiH da u svojstvu Zajedničke komisije za koncesije, najkasnije u roku od tri mjeseca riješi sporna pitanja između BiH i Republike Srpske. Odluka je donesena na osnovu zahtjeva 24 zastupnika Parlamentarne skupštine BiH o ocjeni zakonitosti i usklađenosti sa ustavom datih koncesija.

Komisija za koncesije Bosne i Hercegovine još nije dobila zvaničnu odluku Ustavnog suda BiH, prema kojoj ovo tijelo treba riješiti spor između Republike Srpske i BiH oko izgradnje hidroelektrana na Drini koje zajednički grade RS i Srbija, potvrđeno je za Radio Slobodna Evropa (RSE) iz ove institucije.

Milomir Amović, zamjenik predsjednika Komisije za koncesije BiH za RSE kaže da još uvijek ne znaju šta je njihov posao, ali da će nakon što pogledaju i pročitaju odluku Ustavnog suda po njoj i postupiti.

“Jednostavno u ovom trenutku ne možemo ništa reći dok ne vidimo u kom smislu glasi ta odluka. Je li to neko zaduženje i na osnovu čega. Dok ne pročitamo ovaj akt, u ovom trenutku ne znamo kako i na koji način postupiti”, rekao je Amović za RSE.

U Ministarstvu energetike i rudarstva Republike Srpske (RS) ističu da Vlada RS-a još nije zvanično zaprimila Odluku Ustavnog suda BiH, navodeći da “pretpostavljaju njen osnovni sadržaj”.

“Smatramo da Vlada Republike Srpske u postupku dodjele koncesije nije kršila Ustav i zakone BiH, kao ni Ustav i zakone Republike Srpske kojima je uređena koncesiona oblast”, navodi se u odgovoru Ministarstva na upit RSE.

U odgovoru tvrde i kako je Komisija za koncesije BiH nadležna samo u slučaju kada je predmet koncesije objekat koji se nalazi na državnoj granici ili na međuentitetskoj liniji, a da se lokacije za gradnju hidroelektrana nalaze na unutrašnjem dijelu RS-a, na rijeci Drini.

“Iz tog razloga nije mogla biti dodjeljena nadležnost Komisiji za koncesije BiH. Ako političko Sarajevo kapital miriše po nacionalnom osnovu, to je njihov izbor. Mi na to pitanje ne gledamo na taj način i tražimo partnerstvo sa svima koji žele da budu partneri u skladu sa propisima koji važe u našoj zemlji”, poručuju u Ministarstvu energetike i rudarstva RS-a.

Koliko hidrocentrala na Drini je planirano?

Predsjednik Vlade Republike Srpske Radovan Višković i premijerka Srbije Ana Brnabić potpisali su 13. novembra 2020. godine u Banjaluci zajedničku izjavu o realizaciji projekta hidroenergetskog sistema “Gornja Drina”.

Projektom je predviđena gradnja tri hidrocentrale u gornjem slivu rijeke Drine na istočnoj granici BiH i Srbije, Buk Bijela, Foča i Paunci.

Prema projektu "Gornja Drina", većinski udio vlasništva u hidroelektranama ima Srbija, 51 odsto, a 49 odsto entitet RS.

Izgradnju sve tri hidroelektrane finansiraće Elektroprivreda Srbije i Elektroprivreda RS. Ukupna vrijednost projekta "Gornja Drina" iznosi oko 520 miliona evra, a realizaciju provodi istoimeno preduzeće.

Kamen temeljac za prvu od tri planirane hidroelektrane postavljen je 17. maja.

Zbog čega se upućuju žalbe?

Za poslanike Predstavničkog doma Parlamenta BiH, koji su podnijeli zahtjev za ocjenu zakonitosti dodjeljenih koncesija, odluka Ustavnog suda jasno obavezuje Vladu RS-a da ponovi proceduru dodjele koncesija za pomenute hidroelektrane u skladu sa Zakonima i poštujući nadležnosti države BiH.

Adil Osmanović, jedan je od 24 poslanika koji su podnijeli apelaciju Ustavnom sudu BiH kaže za RSE da je za njega odluka Ustavnog suda bila očekivana.

"I ona je vrlo jasna obaveza Vlade entiteta RS da cjelokupnu proceduru provede onako kako je to propisano zakonom i svim pozitivnim aktima kada su u pitanju koncesije unutar BiH, naročito na riječnim tokovima, onim koji su granice sa našim susjednim državama", smatra Osmanović.

Kako ističe, to znači da kompletna procedura oko dodjele koncesija za hidroelektrane na granici između dvije države mora biti ponovo sprovedena.

"Znači, Vlada Republike Srpske treba da, uz konsultaciju sa Komisijom za koncesije na državnom nivou, cjelokupnu proceduru provede ispočetka i da dođemo do toga da država Bosna i Hercegovina stane iza ove koncesije, kao što je to uradila i država Republika Srbija", istakao je Osmanović.

Za Damira Arnauta, koji je, također, jedan od 24 zastupnika koji stoji iza apelacije pred Ustavnim sudom, ovo je dokaz da je Republika Srpska djelovala mimo Ustava BiH.

"Ono što je apsolutno jasno iz ove odluke Ustavnog suda je da ovaj potez entiteta Republika Srpska nije u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, da tu treba uzeti u obzir interese i prava države Bosne i Hercegovine", poručio je Arnaut, poručio je Arnaut i dodao da još nije imao uvid u odluku Ustavnog suda, te zbog toga ne može komentarisati detalje odluke dok se ne upozna s njenom sadržinom.

Osmanović ističe da je ovo ujedno i poruka i svim budućim sklapanjima koncesionih ugovora, kada su u pitanju entiteti i Federacija BiH i RS.

“Prema tome, ja smatram da će Vlada entiteta Republike Srpske, u što skorije vrijeme, stupiti u kontakt sa državnom Komisijom za koncesije i vidjeti šta treba uraditi da bi se provela odluka Ustavnog suda BiH”, poručuje Osmanović.

Projekti se sprovode u skladu sa neustavnim zakonom

Vlasti RS projekte izgradnje hidroelektrana sprovode u skladu sa odredbama Zakona o unutrašnjoj plovidbi RS kojima su sve rijeke u tom bh. entitetu, uključujući Drinu, proglašene kao „unutrašnje vode RS-a“.

Međutim, Ustavni sud BiH je odlukom u februaru 2020. godine to zakonsko rješenje proglasio neustavnim.

Predstavnici RS, pak, smatraju da je oblast energetike prema Ustavu BiH u nadležnost entiteta, te tvrde da sporazumom sa Srbijom o izgradnji hidrocentrala na rijeci Drini ne krše odluku Ustavnog suda BiH.

To obrazlažu time što se lokacija za izgradnju tri hidroelektrane nalazi na gornjem toku rijeke Drine koji nije granica između BiH i Srbije, već se nalazi na području entiteta RS.

Čije su rijeke?

Ustavni sud u obrazloženju Odluke od 16. jula se poziva i na odluku iz februara 2020. godine u kojoj se navodi kako “Ustavni sud smatra da Republika Srpska ima nadležnost da reguliše pitanje unutrašnje plovidbe, ali na isključivo unutrašnjim vodama”.

“U smislu pojma titulara državne imovine ne postoje neke apstraktne ‘vanjske vode’, da bi onda zakonodavac mogao da pravi razliku u odnosu na ‘unutrašnje vode’”, navodi se u obrazloženju Ustavnog suda BiH.

Za ovu pravosudnu instituciju nije opravdanje ukazivanje zakonodavca da se radi o „unutrašnjim vodama na teritoriji Republike Srpske“, jer se, kako konstatuju, sve to nalazi na teritoriji države BiH.

Pod „isključivo unutrašnjim vodama“, Ustavni sud smatra vode Republike Srpske koje nisu, istovremeno, i državne granice i međunarodne plovne rijeke.

“Narodna skupština ne može zasnivati svoju isključivu nadležnost nad regulisanjem pitanja unutrašnje plovidbe na rijeci Savi i Drini, samo zato što one u određenom dijelu protječu kroz Republiku Srpsku. Ustavni sud je slično zaključio i za regulisanje pitanja imovine (vlasništva) nad vodenim tokovima u Republici Srpskoj“, ističe se u odluci.

Da li je problem u pravnoj praznini?

Komisija za koncesije BiH je nezavisno regulatorno tijelo ustanovljeno Zakonom o koncesijama Bosne i Hercegovine.

Komisija svoje nadležnosti obavlja u svojstvu Komisije za dodjelu koncesija Bosne i

Hercegovine ili u svojstvu Zajedničke komisije za koncesije.

U prvom slučaju Komisija obavlja funkcije u vezi sa dodjelom koncesija domaćim i stranim pravnim licima u sektorima koji su po Ustavu BiH i zakonima BiH u nadležnosti države BiH, kao i u slučaju predstavljanja međunarodnog subjektiviteta BiH.

Komisija funkcionise kao Zajednička komisija kada se koncesiono dobro prostire na oba entiteta Bosne i Hercegovine, Republiku Srpsku i Federaciju BiH i Brčko distrikt BiH.

Koncesije se u Bosni i Hercegovini dodjeljuju za eksploataciju prirodnih resursa i objekata koji služe njihovom iskorištavanju, za projektovanje, izgradnju, obnovu, održavanje ili rukovođenje radom infrastrukture i za nju vezanih objekata, kao i za davanje usluga.

Ipak, Ustavni sud konstatuje kako u Zakonu o koncesijama BiH postoji pravna praznina kada su u pitanju slučajevi poput ovog.

Tako u obrazloženju odluke od 16. jula Ustavni sud primjećuje da Zakon o koncesijama BiH ne sadrži posebne odredbe kojima bi se utvrdio način i ovlašteni subjekt za pokretanje spora iz nadležnosti Komisije za koncesije Bosne i Hercegovine u svojstvu Zajedničke komisije za koncesije.

Tu Sud konstatuje da postoji pravna praznina, koju Ustavni sud shodno tome mora popuniti.

Žalbe ekologa iz susjedne Crne Gore

U međuvremenu čeka se i odluka Odbora za sprovođenje ESPOO konvencije (UN-ova Konvencija o procjeni uticaja na životnu sredinu preko državnih granica) po žalbi koju su u junu 2020. godine na projekt hidroelektrana na gornjoj Drini podnijeli Centar za životnu sredinu i Aarhus centar iz BiH zajedno sa organizacijama Green Home i Ozon iz Crne Gore (CG).

U žalbi se navodi da bi nove hidroelektrane na rijeci Drini mogle dodatno da ugroze zaštićeni kanjon Tare u Crnoj Gori, koji je se nalazi na UNESCO-voj listi svjetske baštine i koja je dio Nacionalnog parka Durmitor.

Aleksandar Perović, direktor Ekološkog pokreta Ozon, kaže da još uvijek nema odluke od Sekretarijata ESPOO konvencije, ali da se nada da će posljednja odluka Ustavnog suda ubrzati njeno donošenje.

“Nažalost, ti procesi dugo traju. Mi se nadamo da će i ova odluka uticati da Sekretarijat shvati da jednostavno projekat nije bio dobro isplaniran, da nije ispunio zakonske kriterijume i da će njihov odgovor na kraju biti negativan”, mišljenja je Perović.

On konstatuje i da sporne činjenice koje je utvrdio Ustavni sud BiH pokazuju kako projekat hidroelektrana “Gornja Drina” nije dobro pravno pripremljen.

“Znači, jedna od osnovnih stavki koja treba da bude pretpostavka za bilo koji uspješan

projekat jeste da on ima cijeli zakonodavni okvir sadržan u sebi. Tako da definitivno sada je potpuno jasno da je to bila malo ishitrena odluka, da donosioci odluka u tom procesu nisu uzeli za shodno sve činjenice", ističe Perović.

Kada je u pitanju postavljanje kamena temeljca za prvu od tri planirane hidroelektrane, Perović ističe kako je taj potez bio preuranjen.

"Ta odluka (Odluka Ustavnog suda op. rse.) je još jedan argument gdje je dokazano da je bilo preuranjeno, da je bombastično najavljeno, da je i taj kamen temeljac koji je postavljen je postavljen, maltene, neustavno i da, sa aspekta prekogranične saradnje, definitivno nije dobra poruka", navodi Perović.

Tišina u Banjaluci, Beogradu i Podgorici

Iz Vlade Republike Srpske nisu odgovorili na upit RSE na koji način će postupiti u odnosu na odluku Ustavnog suda BiH.

Odluku ustavnog suda o zajedničkom projektu hidroelektrana na rijeci Drini na upit RSE nisu komentarisali ni iz Vlade Srbije.

Ni vlasti Crne Gore nisu odgovorile da li će se i na koji način se uključiti u proces, s obzirom na mogući prekogranični uticaj izgradnje pomenutih hidroelektrana na rijeci Drini.

Izvor: slobodnaevropa.org